

PROTESTÁNS
NÉPISKOLAI LAP.

A debreczeni-, alsószabolcs-hajduvidéki, debreczenegyházmegyei tanítóegyletek közlönye.

Megjelen hetenkint: szombaton.

Előfizetési árak:

Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Előfizetési és hirdetési díjak a kiadóhivatalhoz KUTASI IMRE nyomdájába czimzendők.

A lap szellemi és „Nyiltteret illető“ részét érdeklő minden közlemény a szerkesztőséghez (Kutasi Imre nyomdája) intézendők.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Mégegyszer a confirmáció tanítás kérdéséről.

E becses lap ez évi november hó 14-iki -- 45-ik számában „A confirmáció tanítás kérdéséhez“ czim alatt, egy ép oly figyelemreméltó, mint szakavatott tollra valló dolgozat jelent meg „K. I.“ betűkkel aláírva. Figyelemreméltónak mondjuk, mert oly kérdéssel foglalkozik, mely napjainkban ev. ref. egyházunk lelkészeit és tanítóit egyformán érdekli, vagyis e kérdéssel: ki tanítsa tulajdonképpen az iskolából az életbe kilépő ev. ref. vallásu népiskola növendékeinknek a confirmációt, a tanító-e, vagy a lelkész?

Szakavatott pedig azért, mert oly szép iránylyal fejtegeti e kérdést, mely alaposabb tanulmányozásra és gyakorlottságra mutat. De valamint a legfényesebb testnek is van árnyéka, ugy emez említett dolgozat is annyi egyént utal komolyabb gondolkozásra, hogy ha ezeket a töprengés szülte gondolatokat szavakban kifejezve hallhatnók, vagy írásban olvashatnók: rendkívül eltérők leendnének a nézetek e kérdés megoldása felől; vagyis nem minden tanító helyeselné a K. I. ur által e kérdéssről elmondottakat.

Szeretjük hinni, hogy K. I. ur szerint — szerintünk is! — minden okleveles tanító képesítve van a népiskolai vallástanításra s egyedül ő képes legjobban növendékei szívébe a vallásos igazságokat becsepegtetni. Igaz, de ebből még épen nem következik, hogy a confirmáció tanítását, miért ne eszközölhetnék a tisztetes lelkész urak, a kikre egyébiránt a konventi szabályok egyik paragrafus*) is rájuk bizza a confirmáció tanítását! Mert hiszen, ha áll K. I. ur amaz állítása, hogy a lelkészek magasabb tanulmányaik szelleménél fogva nem képesek eléggé a gyermekek kedélyvilágába leereszkedni, ugy az ugynevezett filiák, vagy leányegyházak, hol az egyház tanítói hivatal kisinsysége, vagy szegénysége miatt fel nem állithat: gyermekeiktanítását ne bízzák a lelkésztanítóra, hanem járassák a legközelebb eső falu, vagy város iskolájába, hol okleveles tanító működik! Az élet pedig ennek épen az ellenkezőjét mutatja, mert hiszen tapasztalhatjuk, hogy a lelkésztanítók a legtöbb esetben a kívánalomnak megfelelőleg képezik ki növendékeiket. Hiszen a lelkész jelöltek ép ugy tanulják a pedagógiai tantárgyakat, mint a tanítóképzőin-

*) Egyházi törvények, II. Rész 109.

tézet növendékei ma-holnap megérjük, hogy a theologiai intézetekben gyakorló iskolákat is állítanak fel, hogy a leendő lelkészek, mint iskola felügyelők, iskolaszéki elnökök, annál inkább sikerrel gyakorolhassák az egyház által rájuk ruházott jogokat és kötelességeket, A lelkész tehát tanulmányai alapján is képesítve is kell lennie, mert különben a tanítók feletti felügyeletet hivatalához s méltóságához hiven nem gyakorolhatja.

Megvalljuk, magunk sem biznánk a confirmáció tanítását oly lelkészre, kit ennek végzésére képesnek nem hinnők; de ha ezt teszszük fel bármelyik lelkészről is, vétkezünk, még pedig súlyosan vétkezünk ellene, mert azt, hogy lelkésze a confirmációt tanítani képtelen: egyetlen felekezeti tanítónak sem szabad hinnie mert más különben e téves hitével erős sértést követ el a lelkészi méltóság ellen. Mi hisszük, hogy ha K. I. ur megkérdezné ev. ref. lelkészeinket, vajjon képesek-e a confirmáció tanítására tudnák-e a gyermek nyelvén beszélni, előadni? — hát mondhatjuk, igen különös nézésű szemekkel lenne találkozás!

Uram! 12 éves gyermeknek mára prédikáció, az egyházi beszéd rövid kivonatát el kell tudnia beszélni, előadni s ha már a felnöttek szelleméhez szabott dolgot megérteni képes, miért ne értené meg a lelkész magyarázatát, aki tudni fogja minden esetre, hogy azon alkalommal gyermekekhez s nem felnöttekhez beszél??

A mi pedig a confirmációra való előkészítést és a confirmálás tényét illeti, igaz a van K. I. urnak, mert a confirmációra való előkészítés abban áll, hogy mindazon vallásbeli igazságokat, melyekről a növendékek az istenszentszine előtt vallást tesznek, azokat az illető oktató személyesen megjelenve a gyermekek körében — betanítsa s pontról-pontra megmagyarázza, vagyis a confirmálásra megkívántató vallásbeli részt a lelkész vegye bonczkése alá, egész terjedelmében ő tanítsa!

Már a mi időnkben szokásban volt az az ev. ref. lelkészeknél, hogy az iskolás confirmálandó növendékeket bizonyos, meghatározott időben — pár hónappal a confirmálás ténye előtt — átvették a tanítótól vallási órára, a melyen aztán buzgó lelkesedéssel magyarázták az ide illő vallástani részt; pedig még ekkor konventi szabályok sem voltak! Ami a méltóságos és nt. konventet arra indította, hogy a tanító kezéből kivegye a confirmációra való előkészítést, az bizonyára nem egyéb volt, mint jószándék, hogy t. i. a lel-

kész segítsen az ugyanis annyiféle tantárgy tanításával elhalmozott tanítón, mert méltóztassék csak K. I. urnak átnézni, a mi a tiszántuli egyh. ker. tantervet — az ott felhalmozott vallás-tananyag mondhatni jóval nagyobb, mint az összes reáliáké; Istenismeret, vallásos versek, imák, zsoltár és énekversek, aztán: ugyevezett káté, vagy rövid keresztyén vallás, bibliai történetek és a keresztyén egyház története követik egymást gyors egymásutánban és tetemes mennyiségben! S ha még ezekhez vesszük a confirmáció tanítását is: úgy népiskolai munkádésünk csupán vallás tanításból fog állani, a reáliákból pedig ugyan keveset végezhettünk. De mit mondana aztán az ily állapothoz a nagyságos tanfelügyelő ur!?

Azon előkészítés, mit némely lelkészek teljesítenek, hogy t. i. 1—2-szer kevés magyarázatot tartanak a gyermekeknek, nem előkészítés; az előkészítés az idevágó tananyag teljes magyarázásában és betanításában áll! S ha ezt teszi a lelkész: úgy helyesen értelmezi a konventi szabályok ide tartozó paragrafusát s nyugodt lélekkel élvezheti közremunkálásának gyümölcseit s áldás lesz munkáján!

Rosz szokás némely egyházban az is, hogy már 9—10 éves gyermekek confirmáltak szüleik kívánatára, holott a konventi szabályok világosan kimondják: 12 évesnél fiatalabb növendék nem confirmálható. Erről intézkedni különben a lelkész dolga!

Segítsen hát a lelkész a tanítón az által, hogy a confirmálandó növendékeket vezesse be azon vallási igazságok ismeretébe, melyeket tudnia minden, az életbe az iskola falai közül kilépő növendéknek szükséges. Ne féltse K. I. ur a tanítókat, ez által éppen nem vesztenek tekintélyükből s éppen nem vonható kétségbe az a meggyőződésük, hogy jó kezek közé tették le a rájuk bízottakat; azért a vallásos nevelés orszá-lán része az ő kezükben marad s az érdem sem mit sem vesz nagyságából.

Azzal zárjuk sorainkat, tegye meg mind a tanító, mind a lelkész kötelességét s legyen Isten áldása munkájukon! Pax nobis!

Romulus és Rémus.

B e s z é d²)

a b. diószegi kisdedővoda 1885. november 19-én tartott megnyitása alkalmára.

Elmondta Szabó János diószegi községi jegyző.

Tisztelt városi közönség!

A községi előljáróság — melynek én most szerény tolmácsa vagyok — azért hívta meg önöket ide, hogy részesei legyenek a mai nap ünnepének, mert méltó ezen nap, hogy azt a város közönsége megünnepelje. Ezen nap fénypontot, sőt korszakot fog alkotni Diószeg község történelmében. Ezen a napon adunk hajlékot a legnemesebb, legemberibb intézetnek, az ember nevelés intézetének, a kisdedővodának.

Diószeg község jelenlegi előljárósága, hazafiai örömtől áthatva, szerencsésnek tartja magát, hogy ezen hajlékot, — melyet sok fáradság-küzelem és tetemes áldozattal építettett, — mai napon rendeltetésének átadhatja, mert tudja, érzi és lelki megnyugvást talál annak érzetében, hogy azon intézetnek, mely ezen hajlékban állandó lakhelyet találand, hogy ezen ember nevelő intézetnek felállításával a vezérlésre bízott nép úgy anyagi jólétének, mint értelmi és erkölcsi haladásának, emelkedésének alapját rakta le, még pedig nemcsak a jelen, de különösen a jövőendő ivadék számára.

Azonban nincs oly nemes irányu törekvés, nincs oly hasznos intézkedés, melyet az elfogultság, az értelmi rövidlátás és a rossz akarat ne gáncsolna. Ezen hajlék még fel sem lett építve: már is találkoztak szűkkeblűek, még szűkebb értelműek, kik a nép

*) Érdekesnek tartjuk a kulás szempontjából e beszédet közölni. Tanítóink alkalmat vehetnek megismertetni a néppel. Szerk.

között ilyen ügyrontó szavakat bintegettek: „de mire való az a kisdedővó, miért költünk mi arra? nem elég, hogy gyermekeinket nagy költséggel iskolába járattuk?“

Engedj meg a tisztelt közönség, hogy ezen elfogultság- és értelmi gyengeségből származó ellenvetésre, — minthogy most hosszasan nem lehet, — csak röviden válaszoljak, vagyis a kisdedővoda célját, hasznát néhány szóval vázoljam.

(Itt előlegesen és mellesleg megjegyzem, hogy ezen kis könyv, melyet gr. Zichy Ferencz ur ó. Excellenciája becses aján-dékából itten felmutatni szerencém van, melynek neve „Piros-könyv,“ a kisdedővó-dák hasznát, rendeltetését igen érdekesen igen tanulságosan és könnyen érthető nép es nyelven adja elő. Ha a tisztelt közönségnek kedve lesz meghallgatni, valamikor lesz szerencsém azt egész terjedelmében felolvasni, de ez most célunkon kívül esik. Térjünk tehát vissza tárgyunkra.)

Azt kérde tehát — mint mondtam — némely e fogult, vagy rövid felfogású polgártársam: mire való a kisdedővoda?

Az óvoda, mint neve is mutatja először is és mindenek felett arra való, hogy a kis gyermekeket szerencsétlen esetektől óvja, védje, idő előtt elpusztulás-, vagy elnyomorodástól megmentse. A népszámlálási adatok bebizonyították, hogy Magyar-országon a született gyermekeknek több mint fele, azaz: 100-ból több mint 50, hét éves koron alul elhal, e vész, e pusztul. És ez ijesztően nagymérvű halálózásnak legfőbb oka a szülei gondatlanság. Ki tudná számba venni azon szerencsétlen eseteket, midőn a felügyelet nélkül hagyatott kis gyermek az égnek számtalan módja, leforrázás, magas helyről lebukás, kutba, meszes-gödörbe esés, jószág általi elgázogatás, kutyamarás, éles szer-zámok által kapott sebek, mérges növények és anyagok meg-évése s több ily véletlenségek miatt elhal, elpusztul, vagy örökre elnyomorodik? Mindezen szerencsétlenségek nem, vagy csak igen ritkán történnek ott, hol a kis-gyermek óvodába adatik, mert az óvoda őrzi, és megmenti a gyermeket az ilyen bajsetektől.

De a kisdedővoda nem csak a testi és természeti balesetektől, hanem az erkölcsi veszélytől is óvja és védi a kis gyermekeket. Az őrizetlenül hagyott gyermek hányszor kénytelen akaratlanul is látni goromba, vagy részeg embereket; ocsmány tet-tek és beszédek ártatlan szívét, mint a ragály megfertőztetik, erkölcsét megmérgezik, vallásos érzetét csirájában elfojtják. Az óvodába járó gyermek mindezen veszélyektől meg van mentve; ott nem lát ocsmány tetteket, nem hall trágár beszédeket és istenkáromlásokat, ott csak szüleiök s az idősebbeknek tisztele-tére és isten imáadására szoktatattik.

Van a kisdedővodának olyan áldása is, mely az egész életre kihát. Min hogy a gyermek az óvodában rosszat nem lát, nem hall: tehát természetes fogékonysága szerint hozzá szokik ahoz, a mi jó, szép és tisztességes. Megszereti a tisztaságot, rászokik a figyelmesség- és engedelmisségre, megkedveli a munkásságot, igyekszik tetteiben, beszédeiben mindenki iránt tisztességet mut-tani. Az ilyen gyermekekből válnak később az értelmes, munkás, tisztességes polárok és polgárnők, az okos és gondos apák és anyák, a társadalomnak haszonvehető tagjai.

Ime! csak e rövid és egyszerű válasszal is meg van adva az alapos felelet azon kérdésre: mire való a kisdedővoda?

De az én goncsoló polgártársam azt a kérdést is felveti „hát nem elég, hogy gyermekeinket iskolába járattuk?“ Én e kérdésre határozottan azt válaszolom: nem! Mas az óvoda; más az iskola rendeltetése. Hogy mi különbség van az iskola és óvoda között: ennek fejtegetésébe most nem bocsátkozom, röviden csak annyit jegyzek meg, hogy az iskola feladata: az ismeretek gyarapítása; az óvoda feladata pedig: a testnek és léleknek épség-ben tartása, gondviselése. Legyen szabad mégis felvilágosításul, egy hasonlatot hoznom fel. Az óvoda úgy hasonlít az iskolához, mint a melegágy a rendezett kerthez. A gondos gazda és gazd-asszony a melegágyat a szükséghez képest berendezi, az ottan kikelt gyenge palántot rovarok, madarak, háziállatok pusztításá-tól, erős napfénytől, dér-és fagytól gondosan oltalmazza, midőn pedig a palánt szépen megnőtt, a rendezett kertbe kiülteti s nver utánna díszlő, hasznos növény. Így az óvoda a reábizott gyenge gyermeket védi, oltalmazza minden testi lelki veszélytől, annak egészséges fejlődésére gondot visel, midőn pedig kellőleg megnőtt, megerősödött, átadja az iskolának. Azt kérdem én már most, van-e olyan okos gazda vagy gazdasszony, ki rendezett kertje mellett a melegágy fentartását és gondozását szükségtelennek tartaná? Bizonytal mondhatom: olyan nincs! Épen így nincs az értelmes és helyes felfogású emberek közt egy sem, ki az iskolák mellett a kisdedővó-dákat szükségteleneknek tartaná.

Az elfogult értelmetlenség által a kisdedővoda ellen támasz-tani szokott s általam most felemlített ellenvetésre — megval-lom — nem azért kívántam csak röviden is válaszolni, mintha annak nagy súlyt tulajdonítanék, hanem inkább azért, hogy a kisdedővoda célját, rendeltetését, nagyjából, a tisztelt közön-séggel megismertessem.

Fel kell azonban említenem azon erkölcsi magasabb indokokat, melyek az előjáróságot ezen hajlék építésénél eljárásában vezérelték.

Felépíttette az előjáróság ezen hajlékot azért, mert a községbeli összes értelmiség és a képviselőtestület, nagyságos tanfelügyelő Sipos Orbán ur lelkes indítványa folytán, annak felépítését elhatározta.

Építtette e diszes helyre, a templom szomszédságába és anyagi ereje szerint lehető diszesen azért, hogy míg a felnőtt áhívatos hívek az egyház által alkotott istenházában istert imádják, itt a diszes hajlékban is, mint a köznevelődés templomában, az egészséges, vidám arczu, vidám lelkű, ártatlan szívű kis gyermekek által isten dicsősége hirdettessék, hogy mi — a ki bennünket munkánkban segített — istenhez emelkedve, elmondhasuk templomszentelő énekünk ama gyönyörű versét:

Építtünk uram hajlékot,
Mert szerelmed ösztönöztött,
Hogy dicsőséged lakozzék ott.
A megszentelt falak között.

Felépíttette ez évben nemcsak azért, mert a lebontott épületet az idő rombolásának kitenni nem lehetett. — mert az a munkának csak gazdasági oldala, — hanem különösen azért, mert eljött az idők teljessége, midőn azt tovább halasztani nem lehetett. Vallalatunk be volt jelentve az országos kiseddévó egyesületnek; kiváló figyelemmel kísért bennünket a megyei népnevelési egylet, sőt maga a tekintetes vármegyei tisztikar is. Nekünk tehát meg kellett mutatnunk, hogy Diószeg község, mint azelőtt, úgy most is az értelmes, hazafias községek színvonalán áll, a haladó korrall lépést tartani képes, a köznevelődési intézetek iránt nem csak érdeklődik, hanem azokért áldozni is kész.

Nem csalódtunk. Kivittuk a megyei, sőt a hazai mivel közönség elismerését, becülését. Tekintsenek körül tisztelt helybeli közönség! ez a tekintélyes, mivel ur csoport, mely bennünket látogatásával megtisztelt, jelenlétével üti rá eljárásunkra a helyeslés pecsétjét; jelenlétével ad kifejezést azon becülésnek, melyben községünket részesíti.

Nem fogok tehát én hosszas dicsérő beszédet tartani az óvodáról. Olyan av óvoda mint az erény, a ki egyszer megismerte, maga magáért fogja megszeretni. Egyszerűen ajánlom azt úgy általában a tisztelt közönségnek, mint különösen a szülőknek pártfogásába; és erős a hitem, hogy pár év múlva a szülők nagyobb része be fogja ismerni, hogy az óvoda a község egyik legnagyobb, legmegbecsülhetlenebb kincse.

Tisztelt vidéki ur közönség! Ugy községünk, mint különösen az előjáróság megbecsülve és lekötelve érzi magát önök megtisztelő látogatása által. Fogadják önök e hazafias érdeklődésért egy községünk, mint az előjáróság nevében mélyen ezett alá azatos köszönetemet. Különösen kedves kötelességemnek ismerem hálás köszönetem kifejezni megyei főjegyző t. Dobozy Milós urnak, mint ez alkalommal a tekintetes megye képviselőjének azon kegyességeért, hogy meghívunkat elfogadva, becses megjelenésével ünnepélyünket díszíteni méltóztatott.

És végre, nagyságos tanfelügyelő ur! mit szóljak, vagyis hogy szerénységét meg ne értsem, mit ne szóljak nagyságodhoz? Nagyságod, mint a nevelésügy hü apostola, hazafiai lelkesedéssel csüggött községünk nevelési ügyén is. Nagyságod volt e magas szövelű intézetünknek értelmi szerzője, alkotója. Munkálkodásunk közben nagyságod támogatott bennünket bölcs tanácsadásával. Ha ezen intézet felállítására hazafiai érdem: úgy ez érdemből az oroszlanrész nagyságodat illeti. Kötelességem, hogy nagyságodnak községünk nevében legforróbb hálám kifejezését nyilvánítsam. De tudom, hogy minden hálakifejezésnél, minden gratulációnál jobban meghatja nagyságod igazi magyar szívét azon tiszta hazafiai öröm, melyet ezen tervének szerencsés sikerülte felett érez; adja isten, hogy ilyen örömben még sokszor részesüljön! — Intézetünket továbbra is nagyságod atyai gondjaiba ajomlom!

És most, mélyen tisztelt közönség! bezárhatnám ünnepi beszédemet; de van még valami, a mi mai ünnepelésünk kiegészítő részét képezi.

Ma Erzsébet napja, feléges királynék nevenapja van. Ő felsége fényes királyi udvarában ma egész táborra gyűl össze a magasnál-magasabb rangú hü alattvalóknak, hódolatuk és szerencsekívánataik kifejező e végett. Nekünk nem adott a szerencse, hogy hódolatukat a királyi palotában bemutassuk. Ilyen szerény kis községnek, mint a miénk, ilyenkor nincs ott helye. De helye van sziveinkben azon alattvaló hűség- és hódoló tisztiszületnek, melylyel a magyar koronás király és királynéjához, mindenkor ragaszkodott. Mi a hódoló hazafiai tisztületnek községünk részéről ünnepélyes kifejezésre polgári ünnepelésünk napján a mai napot választottuk, hogy ezen községünk életében korszakot alkotó nap az utókor előtt annál emlékezetesebb le-

gyen. Felemelem tehát hazafiai buzgó fohászatot a királyok királyához, a mindenható istenhez, hogy dicsően uralkodó koronás királyunkat Ferencz József ő felségét és felséges királynékat Erzsébetet, a királyi családdal együtt, szerencsésen sokáig éltesse!

De ihletett fohászom végszavaiban buzgóan könyörgök isten előtt azért is, hogy ugy községünket, mint édes magyar hazánkat, virágoztassa és tartsa meg, hogy mivel értelmes fiaiban és leányaiban, ugy községünk, mint kedves magyar hazánk sokáig éljen!

A tanyai (pusztai) iskola és tanítója.

II.

(Vége.)

De hogy valaki, igazságtalansággal és elfogultsággal ne vádoljon: előszámlálom, milyen egyénekből állottak egy tanyai iskola tanítói!

Az egyik valamikor tehetős paraszt ember volt, de miután minden vagyonát a kártyán és a korcsmai vitézkedéssel könyelműen elvesztegette, felcsapott a népnevelés nem nagy örömeire tanyai népiskolai tanítónak. A gazdaközönség megaludott vele, mint mikor valaki, kánaszt fogad barmai mellé tanítóul.

A másik — szintén paraszt ember — rozsfát tett volt a tűzre, nótát csinált (ami ugyan még nem lett volna baj, de mikor ezt a nótát ugy hívák, hogy bankóta, bankó ez aztán a főbaj) tehát papír pénz gyártott, ügyesen utánozott préssel; de rajtavesztett, mert nem sokára nyomára jöttek a titokteljes gazdagság valódi forrásának, elfogták a pénzgyártót és az illavai fogházban 15 évet töltött ki rabsággal. Innen a felséges uralkodó, koronázás alkalmával kibocsátott kegyelmes amnesztiája kiszakadítván, hazajött ősz fejjel a börtöni társaság által megméltéyzett erkölcsessel, és — a Muzsák méltó fájdalomra felőn fogadva tanyai tanítónak. (Gratulálhatunk tanítványainak!)

A harmadik kikopott csizmadia volt az Istenadta ki tanítónak elválasztatván, elfoglalt szép hivatala mellett sikerrel gyakorolta előbbi mesterségét, a csizmafoltózást is; ha valamelyik tanítványának rozsz, lyukas volt a csizmája, ott az iskolában levetette vele s hozott azonnal bőrt, árat, tűt és szurkos fonalat s rögtön megorvoslá a beteg csizmát. Ez a tanító egyszer játszani engedti tanítványait, sőt ő is megkedvelvén tőlök a játékot, de meg hogy egy kissé szórakoztatóbb játékot mutasson nekik: kibevezte növendékeit városi kutyáknak (!) ő maga pedig beállott tanyai komondornak (!) s a gyermekek által utánzott csaholás s ugatás közben folytatta négykézláb az általa kezdeti tanítványainak annyira tetszett játékot; de mi lett a játék következménye? Az, hogy egyik városi kutyácska kiharapta komondor uram irháját, mire aztán következett a kutyabarátság, az illető gyermek felpofozása és ütlegelése!

A negyedik valamikor gulyás lehetett, mert megtartotta és hűségesen gyakorolta növendékei szemök láttokra régi, megrögzött rozsz szokását, a bagózást, s hogy ezért se kelljen neki áldoznia, megengedte tanítványainak, hogy az iskolában dohányozzanak; természetesen a pipa fenekén maradt dohány aztán jutalmul tanító uramé lett; ami aztán, hogy mily orcsavaró büzt terjeszthetett — kivált télen, midőn a tanterem ablakai be voltak szegelve, nehogy valamelyik gyermek eszébe jusson a szellőztetés — az anélkül is megfertőztetett levegőjü tanteremben, annak elképzelését s megítélését igen tisztelt olvasóimra bízom.

Az ötödik, hatodik és a többi mind, kisebb nagyobb mértékben ezekhez hasonló emberekből állottak.

És ugyan mit tanítottak ezek az igen tisztelt tanító urak nagyreményű (!) tanítványaiknak? Saját állításuk szerint mindent, amit népiskolába járó gyermekeknek tudniok szükséges; és lássuk csak, miből állott ez a minden!

Első és legfontosabb, de egyszersmind legkeservebb tárgyuk volt az olvasás, melyet két-három év alatt (néme-lyik iskolába járása összes ideje alatt sem) sajátított el a gyermekek, amaz elavult silabizáltató módszer szerint tanítatván reá, mely tantalusi kinnal terhes munkát ad a gyenge s oly hirtelen szörnyű igába fogott gyermeki észnek. Az irva-olvasás művészetét hiből sem ismerték ezen urak, nemhogy taníthaták volna; hiszen lehetetlenek tetszhetett előttük egyszersre két munkát sikerrel végeznük! Mikor aztán már annyira haladt a gyermek, hogy az „ael-al, emá-má, eri-ri, oem-om“-féle zürzavaros hangokból, illetőleg

betükből felismerte az a l m á r i o m szót, akkor aztán bevezették nem kevesebb nyavalygás után az írás ismeretébe; még pedig hogyan? Ugy, hogy a tanító leírta a gyermek palatáblájára, vagy papirosára az összes kis betűket egymásután — kezdve az á-n, mint első betűn — sorban s megkivánta a tanítványtól, hogy most már írja utána maga; s ha aztán a gyermek sehogy sem boldogult, odaült mellé, vagy odaültetett egy egy nagyobb s már írni tudó gyermeket s átölelve, megfogta annak jobb keze fejét és írt vele mindaddig, míg a gyermek iz z a d v a a terhes munkában, el nem sajátította félig-meddig a betűk girbe-gurba kanyargatását. A kis betűk után jöttek a nagy betűk, hasonló rendben sorakozván egymás mellé. S én Istenem! hogy nézett ki az ilyen keserves kinokkal elsajátított írás! Valóban, ha az év és nap száma, melyen íratott, a név mellett hűségesen fel nem lett volna tüntetve minden egyes lapon, azt hihette volna az ember, hogy egy mult száz ad-beli ő s i r a t r a akadt.

Harmadik tantárgy volt a vallás, melynek értelmét a tanító maga sem tudta volna megnevezni, annyival inkább nem tudott belőle magyarázni; megx-selte a tanító kör-mével a feladott részt; másnap aztán következett annak betű szerinti, értelem nélkül való felmondása. Sohse törődött a tanító azzal, érti-e a gyermek (a tanító maga sem értette a jámbor!) azt, a mit tanul? Legfejebb azt gondolta magában, majd megéri, ha benő a feje lágya!

Utolsó volt a számolás. Szemléltetésnek hire-hamva sem volt e fontos tantárgy tanításánál; diktálás után (!) megtanulta a gyermek — úgy a hogy — 100-ig vagy tovább a számok elsorolását, azután a szorzótáblát, melyből tudta ugyan, hogy $2 \times 9 = 18$, de azt már harapófógoval sem tudta volna az ember belőle kivenni, hogy hát $9 + 2$ mennyi? Az összeadás kisebb számokkal — ez volt minden, amit félig-meddig — szabályok nélkül — elsajátítottak; no meg a római számok félismerete!...

Ezzel aztán ki volt merítve minden tudományuk; a nyelv-tant, föld-és természetrajzot, történetet és alkotmányt ant csak hirtől ismerték, vagy abból sem. A „beszéd és értelemgyakorlatok“ felemelésénél pedig ugyancsak elbámult volna tanító s hihet'leg azt kérdezte volna, ugyan kérem alássan, eszik-e azt, vagy isszák?

A milyen volt a tanító belső olyan volt annak külső világa is, p ó r i a s öltözet a ruházatban; borzasztó dialektus beszéd modorában, garnirozva trágárnál-trágárabb kifejezésekkel; rabszolgai meghuntyázkodás a hatalmasok (felügyelő hatóság tagjai) előtt; alattomos hízkelés a nálánál nagyobb ranguakkal szemben; brutális zsarnokság tanítványaihoz; — — — és ezekkel híven van jellemezve a p a r a s z t b ó l lett tanyai nép-nevelő (óh!) egyénisége.

S az ilyen pásztor keze alatt szedhette volna meg magát a nyáj a tudomány széles s gazdag mezején? Az ilyen tanító vivhatott volna ki maga személye iránt becsületet és tiszteletet? Soha bizony!

Ilyen volt a helyzet ez előtt csak kevéssel is, és ilyen most is igen sok helyen a tanyai iskoláknál. Kezdik ugyan már a külterületeken is levedleni a régi, megrögzött szokást s alkalmazni okleveles tanítókat; de bizony még

jó hosszú ideig kell várunk, míg minden tanyai iskolánál végezett, tanult ember gyakorolja a tanítói tisztelet.

Legnagyobb akadály az ily iskolák keleti tanerőkkel való ellátásánál, mint fentebb is említém — az, hogy a felügyelő közeg édes keveset, vagy éppen semmit sem áldoz reájuk; továbbá, hogy a legtöbb ily iskola berendezése a lehető leghiányosabb s még a legszükségesebb tanszereknek is hiányval vannak. Nem kevésbé riasztja vissza az okleveles tanítókat az ily államos elfoglalásától az egyhangu, unalmas tanyai élet, mely az ily helyeken osztályszukül jutna. Pedig, mint mindenütt, úgy itt is meg lehet szokni, ha erős akarat van bennünk; aztán meg nem is annyira egyhangu és unalmas am az ily helyeken való tartózkodás, mint első gondolatra vélnők: nappal úgy is el van foglalva a tanító az iskolai teendőikkel, szabad idejében meg találhat elég szórakozást sőt gyakran vannak egyes tanyákon társas összejövlelek, ahol aztán a tanító is megjelenve, még a felnöttek között is sikerrel gyakorolhatja szép hivatását, a szó teljes értelmében vett népnevelést!

Ismerek tanyai iskolát okleveles, képzett tanítóval, hol olvasóegylet és gazdákbul alakult dalárda is van s téli vasárnapokon az iskola tantermében istenitiszteletet is tart a tanító. És mind ez egy buzgó s szép hivatalán szívvél-lélekkel csüggő tanyai tanító faradhatatlan munkásságának s szorgalmának szép eredménye!

Tisztelet hát és becsület az ily tanyai tanítóknak, mert ezek méltán megérdemlik, hogy kalapot emeljünk előttük!

Sötét képeket festettem talán rövid munkácskában; de biztat a remény, hogy eljő az idő, midőn e sóétséget eloszlatja a népnevelés hova-tovább nagyobb-nagyobb fényvel lobogó faklyája, s hogy a külterületi tanítóság eléri azt a magasslatot, a hol az alaposan képzett tanító fogalm a kezdődik s tiszteletet és becsületet, nem pedig lené-zést és gunyt viv ki maga iránt. Adja Isten, rövid idő múlva be-következzék ez a kedvező állapot! Isten velünk!

Békés, 1885. nov. 20.

Jámbor Lajos.

Egyről-másról.

(Befejező közlemény.)

(Aug. 19-ke. Sz. István napi végr. bizott: gyűlés, Ötödéves korpótlék, tanítói fizetés. Üdvözlét.)

Reggeli 10 óra, a vármegyeház gyűlés terme már megtelt a népnevelés bajnokaival, lehettek a teremben 200-an, mikor beléptem Péterfi Sándor előadó — nyugdíj határozati javaslatát adta elő, melyhez többen hozzá szólottak, de ezután következett a Vass Mátyás által beadott indítvány, mely a tanítók ötödéves korpótléka — továbbá a tanítói fizetések minimumát tárgyalta, ehhez is többen szólottak, de legyen szabad nekem is szerény véleményemet ezen mindkét fontos indítványhoz utólagosan csatolnom.

Előadó az ötödéves korpótléket azon szempontból óhajta életbe léptetni: mivel a tanítói pállán működők nem számíthat-

m é i t. Oly sokszor elpanaszolta már s éjjelenként, midőn a hold teljes fényével ragyogva futja be éjjeli világító pályáját; ismét felküldi minden napos panaszát a megmérgetetlen magasságba. Jöjj nyájas olvasóm, hallgassuk meg mi is!

Itt vagyok ismét; eljöttem hozzád most is újra egyetlen barátom, ki nem nevesz ki beszédemért, mint az emberek. Itt az emberek! Ha ők is annyit szenvedtek volna, mint én: nagyobb okuk lehetne szomorkodni, mint az én gyászos sorsomon nagyokat kacagni. Ugy-e te nem fordítod el tőlem arczod fényét jó barátom s meghallgatod az én panaszomat, az én örökös panaszomat; hiszen rajtad kívül nincs senkim e világon, ki előtt kiönthetném szívem keserveit?

Emlékszel-e, midőn még gyermek voltam, álmaiban mily sokszor játszottunk egymással, te voltál a kereső s én a buvó, hiában volt kaudi szemed: csak nem voltál képes reám találni? Hát azt tudod-e, mikor egy éjjel szerepet cseréltünk: te nyugodtál helyettem kicsiny ágyamban s én a te tisztedet teljesítve vértől lángoló arczommal ijesztgettem a föld lakóit? Óh, ha lát-tad volna, mint remegtek, midőn a szabadban rendezett éji mulatságok alkalmával én is mulattattam őket, midőn az ég közepéről egyszerre a láthatár szélére ugrottam alá s azután ismét fel- és le, setétséget és villágosságot árasztva egy pillanában! Ha! ha! ha! Kacagnom kell még most is e tréfámon!

Hát az jut-e még eszedbe, mikor arra kértelek, hogy csak szüleim házára szórd sugaraidat, be a szobába azon ablakon ke-

T Á R C Z A

Az örült.

— Rajz. —

Írta: Jámbor Lajos.

Csendes az éj, mint a halottak országa: a gyászos temető, csak a hűs éjjeli szellő lebegtetni halkan zokogó fuvalmával a fák ágaira aszott száraz leveleket. A csillagok, az égnek ez örökös lámpásai csillogtatják tüzes szemeket s közöttük a hold, mint ur alattvalói között, méltóságteljes lassúsággal sétál, ki tekintve egy-egy alatta uszó foszlány felhő darab alól: az egymást üző árnyékok futását nézi, amint a földön egy és ugyan-azon irányban elvonulnak. Aztán az utca végén előbukkanó alakra veti szemét s még sürűbb lepelbe burkolózik, hogy felrejtse arczát az örült elül! De ez nem törődve a hold gunyos tekin-tetével: fut tovább; hosszu s összetartó szalagjaiból kibontakozott fekete haja libeg-lobog utána s testén levő vékony ruhája alig képes betakarni idomait s foszlányai röpkednek játszian a szellőtől. Lábai meg megbotolnak az utca itt-ott kiálló köveiben, de ő nem törődve a kapott sértésekkel fut a falu tulsó végén levő hegyre; itt kifújja fáradságait s aztán elkezd beszélni az előle végkép elrejtőzni nem tudó halvány holdnak r ö g e s z-

nak arra, hogy fellebb, illetőleg nagyobb fizetésre melessenek — így legalább a tanítási kedv s a tanügyi siker fokozódik, ebben egyfelől igaza van előadónak, de ha jól meggondoljuk tévedett is, ugyanis az egyes felekezetek magok tartják fel iskoláikat s így tanítóikat is fizetik, miután pedig legtöbb helyen maecenas nélkül vannak (a Róm. kath. kivételével) az egyes lakosok által beadott összegből tartják fel egyházukat, továbbá miután az egyháznak legtöbb helyen semmi néven nevezendő alapja nincs a fenti kiadásokra ez évenként kivetendő — ugynevezett párbé-nél (melynek $\frac{1}{2}$ mindig kint marad), a fenti költségeket a legkevésbé tudják fedezni, de vegyük tekintetbe azt is hogy az egyháztagok legtöbb-része földmivelők, (kik sértés nélkül mondhatom a műveletlenebb osztályt képezik) aanyira megvannak terhelve legtöbb helyen a sok mindenféle adóval, hogy többnek fizetésére alig képes, gondoldható, hogy mikor az egyházi adót fellebb emelik azért, mert tanítójok 5 esztendeje hogy náluk tanít s így neki pár krral több adót kell fizetni — elkéserevésében el ne kövessen olyant — mivel talán az előtt legkedvesebb tanítójának, nem hogy munkakédvét, de még az eddig életfeladatul kitűzött pályájáól is el ne szomorítsa; hát még ha 2-or, vagy 3-or is felebb kell emelni az egyházi adót a tanítói fizetés javítására, — képzelni sem merem hogy a tanítói munkakédv fokozására történjék, sőt inkább legtöbb esetben (értsem az oly községet, hol a lakosok legtöbb-része földmivelők, pedig ilyen hely van legtöbb) annak hátrányára ugyanis nagyon sokszor s sok helyen megtörténnek, hogy az egyházi adó ne emeltessék, a lakosok s talán még a praesbitérium is arra törekednek, hogy tanítójok nem hogy 40 évig, de még 10 évig se szolgáljon nállok. Hol lehet pedig a gáncsoskodásra több okot találni, mint a tanítói hivatalban! Nem uraim! az ötödéves korpótlék a falusi tanítókra hátrányos, ezt jól tudja minden falusi tanító, ki a köznépet ismeri.

A néptanítónak anyagi helyzetén javítani kell, ezt az egész ország beismerte s be is bizonyította az 1868-ik évben alkotott törvény 142 §, mely azt követeli: hogy a tanítói fizetést a helyi viszonyok szerint kell megszabni (t. hátt nem 300 frt.) ennek a törvénynek szigorú keresztülvitelét kérjük mi, azon módosítással, hogy a tanítói fizetés minimuma 400 frt legyen, s ha a fenti törvény végre hajtva lesz, akkor a tanítók anyagi helyzetén tetemes javítás történik.

Hogy a tanítói fizetések a lelkek számához arányitva állapíthatassék meg mint Vass Mátyás tevé, ezt sem tartom tökéletesen helyesnek, dacára annak hogy elismerem Pesten több kell — mint Margitán, de abba nem győz meg senki hogy ha Okányban a tanító 500 forint fizetéssel rendelkezik — nagyobb gavalér legyen mint a debreczeni tanító 1000, vagy a Bpesti tanító 1500 frttal, mert ha tisztességesen akar élni — ruházkodni, a kisebb helyeken a ruha több, az élelem majdnem annyiba kerül mint nagy városba, ha pedig néha-néha egy kis élvezetet is akar csinálni magának, vagy ha a Magy. Kir. szüz dohány helyett 4 vagy 6 $\frac{1}{2}$ kros szivart szívna, fogadom nem játszana nagyobb urat, illetőleg ép úgy belekerülne 1000 forintba Okányba is — mint Debreszenben. De mondhatják a fentebbiekre, hogy kisebb helyeken kevesebb alkalom kínálkozik arra, hogy hivatalához illően jelenjék meg a társaságban; ez igaz uraim, magam is be ismerem

resztül, melynél szüleim ágya állott? S te szót fogadtál énnekem és a nagy világhosszra felebredt öregeket megfosztád legdrágább kincsöktől: szemöktől, villágatótól! Ugy kellett nekik! Így legalább nem találták oly hamar a virgácsot, hogy vele gyenge testemet vérig korbácsolják. De így is magamnak szereztem bajt; mert nekem kellett számukra a mindennapi kenyeret bekoldulnom! Ebbe beleuntam; az emberek gunyos tekintete, melylyel a darabka kenyeret nyújták s melylyel pokolba kívántak: megütöttatta velem a foglalkozást. S mily könnyen szabadultam meg ettől is! Nem kellett hozzá egy szelet kenyéren s jó adag mérgegen kívül, melylyel a kenyeret só helyett meghintettem: semmi egyéb. S mily jó ízűen ették az én öregeim, hogy többé soha kenyérbe ne harapjanak!...

Hát az én szeretőmre emlékezel-e még? Óh, hogy ne, hiszen számtalanszor lested el szerelmi suttogásunkat s csókjainkat! Ugy-e, kacagtal, midőn a menyasszonyi koszoru s lengfátyol helyett tövis koszorut láttál fejemen? Mert lásd! az én kedvesem s eljegyzett vőlegényem mégis megcsalt s csak addig hízeltgett csábító, édes szavaival, míg elrabolta becsületesemet! Ugy-e bár, az ilyen sorshoz legjobban illet a tövis koszoru? Hátha azon a napon lettél volna az égen, midőn hűtlenné lett vőlegényem esküdtött szép menyasszonyával az oltár előtt; nem kellett volna csak a kulcs-lukon betekintened, hogy meglásd midőn az eskü utolsó szavánál markolatig döftem késemet a hűtlen, a becsületrabló szívébe! Óh, ha láttad volna a bájos menyasszonyt, mint fuldoklott a görcsös

ugyanazért a tanítói fizetéseket a helyi körülmények szerint (mint a törvény mondja), nem pedig a lelkek számához nézve kell megállapítani.

Elmult az országos kiállítás, melyet körülbelül 15 ezer tanító látogatott, insz-e eredménye a kiállításnak?, azt a jövő fogja bebizonyítani! A sok ezer tanító közzül tudom igen szívesen emlékezni meg a többi közt Wéhner Gyula József és Glac György fővárosi tanítókról, kik a kiállítás tartama alatt fáradhatlan s kitartó szorgalommal s szívélyességgel látták el a vidéki tanítókat, a ki látta s tudja minden Isten adta nap már kora reggel mit tett a fenti két érdemes tanító, — különösen ki szerencsés volt személyesen tapasztalni szeretetre méltó, szívélyes barátságokat, lehetetlen hogy hálával ne gondoljon rájuk! én is azon szerencsések közé tartozom, — kik utasi átok s fáradtságok után többet láttam, tanultam, kevesebbet költöttem, fogadják azért velem érző tanító társaim nevében őszinte üdvözlötünket, tartsa meg az ég min kettőjüket a hazai tanügy felvirágoztatására s öveik öröme.*

Kiss Gábor,

Tanfelügyelői látogatás Kabán.

Kaba, nov. 27.

1885. nov. 24, 25, 26-ik naján Kiss József kir. tanfelügyelőnk mindent átható, minden kisebb vagy nagyobb mozzanatot felkereső szokásos éles figyelmével kötelességéből folyólag ismét megjelent közöttünk.

Már régen ugy ösmerjük mi őt, mint a kinek figyelmét alig-alig, vagy éppen nem kerülheti el semmi. Ez alkalommal is ilyesmi történt! még pedig ritka helyes tapintat kíséretében.

Ó a kiről tudva van, hogy ha beveszi magát valamelyik iskolába, ott ugyan többször mint nem, ott is felejtí magát, megfigyel tanítót, tanítványt, mindent, de mindent nagy részletességgel. Most az első nap azonban majdnem ugy tűnt fel, mintha neki e szokása már megváltozott volna. Gyors élénk-séggel tekintett át mindent, és haladt tanteremről-tanteremre. Különösen az új épületek által látszott vonzani. Ez épületeken kívül belől tisztaság, nemes egyszerűség és majdnem azt mondhatni, minden részecskéjében, minden környezetében csak czélszerűség személhető. (Építette ezeket Tóth Imre m.-keresztési építő mester.)

Azt véltem, talán nem tévedek, ha azt mondom, hogy alkalmasint (mert hiszen a nagyságos ur megfigyel minket, mi meg őt figyeljük meg) e hivatott tanügy barát minél előbb tudni kívánja, látni akarja, hogy nincs-e valami lényeges fogyatkozás az új épületeknél? Nem talált semmit. Lelki örömtől áthatottan nyilvánította ki megelégedését, elismerését.

Mi azt hittük, hogy a dolog ezzel be is van végezve. Azonban csaldódtunk, mert a következő nap mást bizonyított.

Szerda nap következett, a heti vásár napja. Kabán szokás, hogy a legtöbb hirdetés ilyenkor a reggeli isteni tisztelet végezte

*) E cikk első részét lásd 42. számban.

Szerk.

zokogástól s mint csókolta élettelen testét a tőle oly hirtelen örökre elszakított vőlegénynek? Tudom megsajnálta volna, ha látad, mint kötöztél össze kegyetlenül kezeimet, melyeken még melegen párolgott áldozatomnak piros vére s mint hurcolt el a sápadt arcu tömeg, a vérnászra összegyűjtött násznép — a leg-sötétebb börtönbe; hacsak legkisebb tudomásod lett volna gyász-szos sorsomról, nem fukarkodtál volna fősvény módra s fényeddel bevilágítottad volna czellám rostélyos ablakán börtön — helyiséget s világítottál volna nagy munkámnál! — De ki szabadultam a te segítséged nélkül is! Óh, a börtön éjzetében mily jó szolgálatot tettek körmeim, midőn akkora rést kapartam a falon keresztül, hogy rajta az oly sokat ideig nélkülözött drága szabadba kijuthattam!... Szabad vagyok tehát újra! Óh, nézd körmeimet, menyire behasadoztak a szokatlanul nagy munkában!

Óh, ha érezted volna azt a lelki kint, mely szívemet a börtöni magányban vasmarokkal marcangoló; előttem láttam szüleimnek méregtől szederjes arcát, hallottam megkékült ajkaik rettentő átkát, láttam üregekben mélyen ülő meredt szemeiket, amint átkaik közben parázsként villogtak felém; összeszorított ökleik fenyegetve törtek hozzám... és én felkacagtam e rettentő látományra s alétan rogytam czellám hideg kövezetére. Felebredtem, fejem zugott, mintha ezer ördög kalapált volna benne izzó vassal — de a látvány eltűnt szemem elől.

Szegény szülőim! Igaztalan, háládatlan voltam hozzájuk, mégis megöltém őket! Igen, megöltém és én gyilkos vagyok, két-

alkalmával történik, és hétről hétre minden különösebb hívás nélkül ilyenkor a dobszó megperdülte után a vásár valóságos népgyűléssé alakul és a városházához vonul. Most is így történt. Ezt a mozzanatot figyelte meg s használta fel nagyságos tanfelügyelő ur arra, hogy a mint a hirdetés elvégződött, tudatta a hírnök utján a néppel, hogy neki is van egy pár szava a néphez.

És a főjegyző ur általi bemutatás után ő szóltott legelőször is arról, hogy ő, a ki az iskolavizsgálat téréen szakférfiu. — ő, a kinek hivatása is kötelessége is mindent, a mi ez ügyet érinti részrehajlatlanul bírálni, vizsgálni. — ő aki előtt, mint református ember előtt a kalom nyílt arra is, hogy az építkezési ügy kezelésébe bele pillantasson, ő ezennel mindenek előtt tudatja, hogy az iskolai építkezések a czélnak megfelelőleg szerencsésen sikerültek. A talaj kelő magasságig fel van emelve, a tantermek térségek, jól világítottak, jól szellő tethetők, általában minden egyéb tekintetben az épületek czélszerűek, egészségesek. Szívesen fejezi ki azért örömet és meglepődését e szerencsés eredmény érdemén felett, és midőn ő a kabai jó népek áldozatkészségéért szívesen fejezi ki elismerését, meglepődését sőt köszönetét is azért, hogy a régi szűk, alacsony, sötét, ronda és már csak istállóknak való tantermek helyett ilyen díszes és czélszerű épületeket létesített: másfelől az ügykezelés menetébe történt betekintés alapján ő lélekkel mondhatja, hogy az ügyek vezetése olyan emberek kezébe van, a kikben önk teljeseen megbízhatnak, a kik minden szükségesre takarékosan megfordoltan és csak úgy költenek, hogy ha lehetne minden krajczárú forintá változtatnának. — Van jó, derek bírójuk. Van tapintatos és ügyes egyházi és világi eljáráók, engedelmességek tehát ezután is azok rendeleteinek meghagyásainak szívesen, készséggel, — és ha netalán eddig találkozott volna is valaki, a kinek bármilyen tekintetben még volna kételye: azt ő mint szíves református ember, tehát mint e népek hitborsos, mint részre hajlatlan ítélő bíró, a kit semminemű mellék érdek vagy szenvedély nem vezet ő, ezennel biztosítja, hogy kételye, kétsége a történetek felett senkinek teljességgel nem lehet, tiszta kéz működik és működött mindenütt. Szükség, égető szükség, égető szükség volt az építkezésekre, és hála e jó nép tiszta felvilágosodott nemes érzékének hogy a benne vetett várakozásnak, reménynek ilyen szépen megfelelt. Fizesse tehát mindenki, mert aggodalom nélkül fizetheti, az építkezési költség reá eső részletét örömmel, készséggel. Adja Isten, hogy e jó nép gyermekei az általam mind jóknak ismert derek tanítók vezérlete alatt úgy fejlődjenek, hogy azokban egy a jó szülőknek — kik a gyermekekért oly sokat áldoznak és fáradnak, mint az egyháznak és városnak — a melyek közül mindenkinek nemcsak életrevaló, de tiszta szívű buzgó tagokra van szüksége adja isten, hogy a tiszta erkölcs alapján növekedett gyermekek egy a szülőknek mint az egyháznak és városnak biztos támaszai, gyámolai és állandó lakói örömet okozói legyenek, — lehessenek és maradjanak.

Még egy szavam van Uraim! Most rögtön itt e város tanácstermében a nép érdekében előkeltetett miatt értekezlet fog tartani: a ki e tárgyat figyelmére érdemesnek találja, az kérem szíveskedjék velük együtt a tanácsteremben bejönni.

Alig ejtettek ki e szavak, a tanácsterem azonnal megtelt.

szeresen gyilkos! De még talán nem késő, nem rothadtak talán még el, még feltámaszthatom talán őket; kivesszem gyomrokból a mérgezeit kenyérrel, lehelletemet szájukba ereszttem . . . felásom őket, csak te világíts piros lámpáddal! Jöjj! jöjj! világíts előttem . . . úgy . . . úgy! Nem sokára ott leszünk . . . már látom a kapu fölötti fehér keresztet ott . . . ott!

Itt vagyunk, megérkeztünk; jér, ülj le mellém e sirra, hiszen az alatt nyugvók nem érzik már a terhet, mely srjaikat nyomja! Vagy talán éreznek a holtak is, az ő sohajuk talán az, mely itt körülöttünk támad? S a virágok, mely sírjaikon nyílnak, talán az ő ápoló kezeikről oly harmatosak? Óh a holtak igen jó kertészek; testökkel lövérik a földet, hogy éő leányokat neveljen, hogy földi életüket tovább folytassák a növényekben!

Látod, mint feslik itt egy kis virág; a holtak kezei fejtik ki a bimbó szirmai! Most már kinyílt; látod, színe mennyivel üdőbb, illata mennyivel balzsamosabb, mint a kerti virágoké! Miért nem tudnak az élők ilyeneket revelni kerteikben, üvegházjaikban? Lásd, legjobb kertész a halál; plántái üdék, zöldek, virulnak, élnek. S mily nagy kertje van! Jelző fák mutatják az elvetetett magvak helyét s rajta az elplántáltak neve! Ugye szép keze az nekem sokkal szebb, mint az élőkke, nem haragszik érte senki, ha virágaiból koszorút fonunk. Jér, szedjünk virágokat s kössünk bokrévába; óh, mily szép, ha honap bokrévába kalappal köszönsz az eabereknek jó estvét! Ha! ha! ha!

Hallod, hogy cseng a kaczagás, alulról felelnek rája! Ha! hu! hu! Hallod? Ha lod? Szüleim hívnak: Nosza világíts, hadd

— Sajnos, hogy az a terem felette kicsiny! Sajnos, hogy e miatt sokan nem élvezhették tanfelügyelő urnak a „Hajdumegyei népnevelési egyesület“ eszméjének az ismertetése alkalmával kifejtett részletes előadását. Szóltott hévvel lelkesedéssel a nép értelmisége fejlesztéséről, a szegény gyermekek segélyzése, a gyermek menhelyek, a kisdud óvodák szükségéről, a nemzeti és a felekezeti érdekek józan felkarolásáról stb. Szóltottak a tárgyhöz mások is, és a valóban épületes eszmecsere bevégződésével egyhangulag örömmel üdvözlöttem a „Hajdumegyei népnevelési egyesület“ létesítésének eszméje s kimondatott az annak létesítéséhez való készséges csatlakozás.

Még a hirdetések megkezdése előtt bemntattatván Tözsér Simon uram tanfelügyelő urnak, tanfelügyelő ur örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy elismerését, hálaját és köszönetét úgy is mint hivatalnok, úgy is mint református ember élőszóval is kifejezhesse Tözsér Simon uram előtt a tanügy olárára helyezett szép áldozatáért stb. Megígérte, hogy Kabáról addig el nem megy, míg ugyan ezeket Tözsér Simonné asszonyom előtt is saját házában élőszóval elő nem adhatja. Az ígéret másnap az összes itteni működés végén teljesült is.

Alkalmilag már a következményről is szólok. A beszédet követő délután és másnap is az egyházigazgatóknál annyian jelentkeztek fizetésre, hogy a bírási munkát alig volt képes végezni, mikor pedig a Tözsér Simonné asszonyom és a Tözsér József uram üdvözlésére kimentünk, oly szívélinességgel köszöntette a nép mindenütt tanfelügyelő urat, a melyet csak ritka kivételes esetekben lehet tapasztalni.

Valóban meglepő volt a mód és modor, a mit tanfelügyelő ur alkalmazott. — Ezt nem várhatta tőle senki. — De a mit tett, jól tette. — Adja meg az Isten az olyan hivatalnokot a kinek nemcsak esze van, hanem szíve is, még pedig jó szíve! Adja meg a jó Isten nagyárgos Klss József kir. tanfelügyelőt! Maradjam teljes tisztelettel tekintetes szerkesztő urnak aláztos szolgája,

Sápy Lajos m. k.
ev. reform. n'ptanító.

N y i l t - l e v é l .

Simon Károly és Vincze József urakhoz, az alsó-szabolcs-hajduvidéki tanító egyesület elnökeihez!

„Szorult korodban látod
Ki az igaz barátod!“
Paraszt közmondás.

Kedves barátaim! E lap 48 ik — ominosus — számában e nektek szóló szerkesztői üzenet van: „miért oly mély a hallgatás? . . . csak nem bántottuk meg önöket?“ nekem nagyon feltűnts nem állhatom meg hogy tu'halmozott foglalatosságaim közepette, még az esténként pár óráig tartó s falun oly élvezetes „pagáultimo“ rendszeres gyarlását is feláldozva — nyíltan őszintén elmondjam a gondolatokat, melyek az idéztem-sorok olvasása után lelkemben egymást kergették!

kaparjam ki őket . . . itt . . . itt! Hadd röpüljön a rájuk huzott hant mindenfelé! . . . így . . . így! . . . Közeledem . . . már hallom tisztán biztató hangjaikat! . . . Hah! itt a koporsó! már enged . . . rec eg . . . ropog!

Hah! hűtelen! Tehát te is elhagytál? Elbujtál ugy-e, hogy ne áshassam ki őket! Menj! . . . menj! . . . pisla szemű álmos: nyugodd ki magadat ringó nyoszolyadban . . . s jöjj el, világíts újra honap!

Brr! Fázom, reszketek! Hujh, beh hideg van itt! De csinálok én magamnak meleget mindjárt . . . csinállok! . . .

És az örült leány sebes futásban közeledik a falu melletti szalma kazalhoz, most csóvát készít . . . meggyújtva, ráveti a kazalra és — — és magasba tör fel a láng szuporkázva.

Megkondul a vészharang, ijedten futnak oló eszközökkel a falu lakosai a lángban álló kazal felé. Az örült ott áll, kezében az égő csóvával. „Jertek, jertek melegedni! Ugy-e jó meleg?“

Talán a tűzbe vetné a tömeg a gyujtogatót, ha a vész helyére érkező bíró le nem csendesíti őket. „Nem látjátok? hiszen örült!“ — szól és elvezeteti a szegény leányt! . . .

Elaludt a tűz további baj nélkül s a szegény örült leány most egy családnál van gondviselésben, közköltésen tartatik. Szegény örült! jobb volna neked is a sírban nyugodnod!

Előre, bocsátom, hogy én távol vagyok, messze estem a központtól s töletek; még az örökké kedves emlékü tavaszi tiz éves találkozásán egymásnak tett fogadásszerű ígéretet — a gyakorlati levelezést, — sem váltva be, nem tudhatom mi lehet felfogások, nézetetek egy s más különösen bennünket Kálvinista felekezeti tanítókat érdeklő tanügyi kérdésekről; mert hiszen itt is, mint a tisztán politikai téren, lehetnek nézet-eltérések, különféle elvek, de a cél egy és ugyanaz t. i. a magyar ev. ref. tanítószáz társadalmi anyagi erkölcsi és szellemi helyzetének javítása s minél hamarabb kivívása és így közvetlen a magyar ev. ref. tanügyi felvirágztatása, mert amazok ennek prejudikálnak rég megmondta a poroszmet tanító „az iskola én vagyok!”

Azonban néma gyermeknek anyja sem tudja kívánságát!

Tudtommal ti töletek eredt e még csak második évét futó „Protestáns Népiskolai Lap” megalapításának eszméje s Debreczenre egyetérten a ti szellemi istápolásotok mellett látott ez napvilágot közületek egy — ha jól emlékszem s áll még, — 15 tagú bizottság nyert annak mindenféle ügyei intézésére mandatumot? És most mit tapasztalunk? „Mély hallgatást” Csak nem az Úrtól Mózesnek mondott eme szavakat veszitek ajkaitokra: „Megmutattam azt, hogy látnád szemeiddel, de oda be nem mégysz:” (V. Móz. XXXIV r. 4 v)

Itt a domesztika! Lelekseink tulnyomó része, legalább a vidéken az én tudomásom szerint mellettünk áll; mégis mint gyanítható, hírlapi szerény cikkeink, alaposan megokolt kérvényeink dacára is zzzel fog várakozásra iteni a magas konvent: várjunk a zsinatig mert a törvény rólunk, tán készakarva, megfeleldkezett, de jövedelmünk egy ezredrészt csak fizessük fuurus semper . . . „a silány lelekoksuból bankóskodó tárczánkából” ha volna benne! Aztán elnyomorodásunk esetére ki a házból nagyszámu családdal az állam morzsján: mert a 219 §-szintén feledekenységéből — a bizonyos évi járulékot fizetni köteles családfők közé sorozza a tanítót is. Aztán jámbor hiveinket az örökös quota megfizetésére kapacitálni nemcsak vallásos, de állásunkból folyó kötelesség!!

És ti hallgatók.

Itt a szerkesztő által felvetett „ingyentanügyi lap” eszméje, melyet a „Paedagogiai Szemle” „Szókimondó embere” tanügyi törvényi adalékjában sub titulo: „fattyu hajtás” siet jól kifent bicskájával töben elmetszeni s a szerkesztői „halt” után fut a kipróbált kertészhez, ki haragjában magasra emelt s jól kiköszörüt baltát fogva kezében, ugyancsak irányozza a csapásokat a szerinte különben is laza talajba ültetett csemetére! nehogy az általa oly féltékenyen gondozott terebélyes dísz fája atanügynek veszítsen becse s mi fő jövedelmében?

Halljátok a püffenéseket! talán nem bánjátok, mert „hallgatás beleegyezés”.

Kel-e „ingyen lap” vagy nem? E levél keretébe nem fejtetem, eldöntése a pró és contra érvek felsorolása után constatalható. Később lehet csekélységem is szól hozzá.

De hogy e lap továbbra is fenmaradjon s a már már lefolyó esztendővel ne konduljon meg felette a halálharang, ezt kívánjuk! többet mondok követeljük töletek! mondtam már egyszer hogy „a lap élete a mi életünk, halála a mi erkölcsi halálunk!” (Ez nem következik be, mert nem áll nagyon rosszul lapunk Szerk.)

Hat mi e lap?

Concentrációja a magyar ev. ref. tanítószáz sok felé ágazó gondolkozás módjának! Küzdter hol az elvok egymással viaskodnak s a jobb győzelmet arat! Tárház, mely mindég nyitva áll, hova örömet bapatát, szellemi apró pénzeit mintha ev. ref. pályatársunk leteheti, melyből a bankódók, csüggedők reményt, a jó napokat látók részvétet, a fillérvéltűliek tapot nyernek! Tükör, melyben tisztán tanusítatlanul látjuk magunkat! Reménységünk erős „vasmacskája”!! s. b. stb. De nem nyereszkedésre alakult vállalat!

Kié legyen e lap?

A tisztántuli egyházkerületben alakult és alakulandó ev. ref. tanító egyleteké? Azért a most álmányomott „debreczeni, alsószabolcs-hajduvidéki, debreczen egyházmegyei tanító egyletek” heiyett az imént említettem veendő fel. Azért kérlek, mondjátok le annak tulajdonjogáról, hisz az különben is csak „pictulus maskulus” Nem elszigetelni állok s erős hitem, hogy a megokolást önmagában rejtő ajánlatom minden tekintetben biztosabb, szilárdabb alap az eddiginél, mi több reményem szerint nagyban előmozdítaná az egyletek keletkezését, működését. A módoszatokról nem szölok.

Ezek a gondolatok zavarták avatatlan pennámat, nem feltűnni akarás, hogy ugy mondjam „fogadatlan prókátorság” hanem tiszta szándékból eredő közös érdekünkben hozzatok dobott por szemnek vegyétek ezt tölem, mint a régi és soha meg nem szünő igaz baráti szeretet nyilvánulását!

„Miért oly mély a hallgatás”? Gondolkozzatok! Szólljatok! Kér Osány 1885. Decz. 9.

Nektek boldog Karácsoni ünnepeket kívánó igaz barátotok

Szöke János m. k.

A bihar-diószezi kisededóvoda ünnepélyes megnyitása.

Bihar-Diószeg közönsége november hó 19-dikén nagy ünnepet tartott; ezen a napon nyitattott meg és adatott át rendelkezésének a község által, saját költségén felállított kisededóvoda.

Az óvoda felállítását, Biharvármegye tanfelügyelője, Sipos Orbán személyes jelenlétében és lelkes indítványára, a községbeli összes értelmiség és a képviselőtestület által, még f. évi február 25-én elhatározottat, az építkezés azonban, több reudheii közbejött nehézségek miatt, csak november hó elején lett befejezve.

Az előjáróság, részint hazafiúi hódoló tiszteletének ez alkalomból kifejezésére, részint azért, hogy e nevezetes napot annál emlékezetesebbé tegye, az ünnepélyes megnyitás napjára november 19-dikét, mint Erzsébet szeretett királynéjának Ő Felségének nevenapját választotta, az ünnepély fénye és díszének emelése végett pedig tanfelügyelő Sipos Orbán és Biharvármegye alispánja tek. Beöthy Andor urakat meghívta, ki azonban ehárit-hatlan akadály miatt meg nem jelenhete t. csak egy, a községi főbíróhoz intézett, hazafias hangú, szép levélben, szerencse-kívánatát küldötte, valamint gróf Zichy Ferencz ur ő exzellenciája is, ki a megnyitás napjáról, saját meghagyása folytán, szinte eleye értesítve volt. Jelen voltak: megyei főjegyző Dobozy Miklós, ki ez alkalomra alispán urat helyettesítette és a vármegyét megbízás folytán képviselte; Szunyogh Albert, Des Escherolles Kruspér Károly és Sándor, Baranovics Ferencz, Szeremley Sándor, Szunyogh Szabolcs földbirtokos; a megyei tisztviselők közül Kiss Elek központi szolgabíró Dráveczky Béla szolgabíró és Kovásznay Marczell tiszteletbeli szbiró; Rádl Ödön, Cseresnyés A. n. váradí ügyvédek. Jelen voltak — kevés kivétellel, a helyb. értelmiség összes tagjai, urak és urhölgyek; az előjáróság, a képviselő testület, és a bépnek nagy sokasága. Az ünnepély kezdődött a reformátusok templomában, hol helybeli ref. lelkész tisz. eletes Molnár János ur kenet-tejes, emelkedett szellemű, alkalmi imát mondott, áhitattal könyörögvén a felállított intézet virágzásáért, annak növendékeiért; a királyért, a királynéért, a királyi családért, a nép boldogsága- és előhaladásáért. A templomból kijöve, az egész közönség az óvoda nagy termében gyűlt össze, mely zsufolásig megtelt, sőt sokan a tágas tornáczon voltak kénytelenek maradni.

A teremben az ünnepély nyitányát képezte az alábbi kis dal, melyet a terembe előre bevezetett 15 kis gyermek, Darvasy Róza kisasszony, mint kisededóvónó vezetése mellett, csupán három napi gyakorlat után, bámulatos szabatossgal adott elő.

Isten hozott mi hozzánk,
Ez ám a mi óvodánk.
Örülünk a vendégnek,
Bár többször is jönnének.

A kik minket szeretnek,
Máskor is felkeresnek.
Ha eljönnek, kiáltjuk:
Isten hozott minálunk!

Záradéku a kicsinyek egyike, Csáky Erzsike, korát meghaladó bátorság- és értelmességgel szavaltta el az alábbi versecskét:

Szent hely ez intézet,
Melyben a szeretet
Virágit fejlenek,
Lelkek ébrednek.

Óh te mindenható,
Áldd meg a kezdetet!
Virágoztasd szépen
E kis intézetet!

Szent hely ez intézet,
Hol a gyeage szívet
Szeretet ápolja,
Hűség óltalmazza.

Óh, te mindenható,
Áldd meg a kezdetet:
Virágoztasd szépen
E kis intézetet!

Midőn a kis szavaló éljenzése is elhangzott, tanfelügyelő ur néhány buzdító szót intézett óvónő Darvasy Róza kisasszonyhoz, mit ez röviden, de igen szépen köszönt meg. Ez a megnyitási ünnepély rövid és száraz leírása. Este tánczvizalom és lakoma következett. De már ez nem volt száraz. Maga a vendégsereg, három terem-

ben úgy hullámszott, mint az áradat, mert biz ottan többen voltunk 200-nál.

De a milyen kitünő volt e táncmulatság jó kedv és jó rend tekintetében, épen olyan kitünő volt annak a kisdédóvodánk javára szánt anyagi jövedelme is. Első gr. Zichy Ferencz ur ő exczellenziája, ki is kisdédóvodánk javára 50 forintot adományozott. Sipos Orbán ur gyűjtő ivén adományoztak 11 frtot.

A pénztárnál felülfizetésből 46 frt 10 kr. Belepti jegyekből bejött: 107 frt. Tehát az összes bevétel 313 forint 10 kr.

HIREK.

— Utóhangok „Felhívásom”-hoz. Minthogy e lapok f. évi 44-ik számában közlött nyilvános „Felhívás”-om után, melyet tudvalevőleg a heves-nagyk. egyh. megyei tanító-egylet közgyűlése határozatából bocsátottam ki, a 45. és 46-ik számokban igen figyelemre méltó cikkek foglalkoztak a domesztika ügyével, vagyis a tanítóknak a konventhez intézendő kérvényével; szükségesnek látom ez ügy érdekében még pótlólag a következőket elmondani. N—s jegyű tisztelt cikkirő kételyét fejezte a felett, hogy a konvent tárgyalná ez ügyet, ha csak a két tanító-egylet, t. i. a kezdeményezők, nem várva be a társjegyek ide vonatkozó intézkedését, adják be kérvényüket. Igaza volt. S nekem sem volt szándékom azt a most lefolyt konventi gyűlés elé terjeszteni, mert az időt magam is rövidnek véltem arra, hogy a tanító-egyletek jelen alkalomra már csatlakozhassanak; hasonló eljárásra kértem az abaujmegeyi kérvény intézőit is. — Megbízatásomból kifolyólag köröztem a felhívást oly czéllal, hogy megpendítve s nyilvánossá téve az eszmét, azt a következő alkalmomra megérlelhessük s a lehető legczélszerűbb, legjobb alakban tegyük kivihetővé. Tehát nem baj, hogy most elkéztünk; ily nagy fontosságú dolognál 2—3 hónapi idő kevés a tömörülésre, még kevesebb 2—3 hét. „Qui habet tempus, habet consilium.” . . . Lesz egy egész évünk s ez alatt talán kivihető lesz a ref. tanítók országos gyűlésének eszméje is, honnan kellene, mint N—s igen helyesen fogta föl, egy hatalmas, egyetemleges kérvénynek fölmennie a konventhez! — Addig is érleljék, vitassák s erősítsék tanító-egyleteink ez eszmét, hogy a beható tárgyalások és előkészületek után a következő nagy szünidő alatt teljes határozottsággal láthassunk érdekeink megvalósításához. — **Milesz Béla.**

— A mi késik, nem mulik. A mult hét utolsó napján, mikor lapunk már sajtó alatt volt, a kiadó ur utján értesülünk, hogy Rill József, a Ped. szemle szerkesztője, 4 lapra terjedő polemiát irt lapunk ellen. Hamarjába nem tudtuk honnan előkeríteni a fenn czimzett ujságot, szerkesztőnk pedig csak a héten csütörtökön jött haza vidéki utjából s így maig sem tudjuk mi van abban a cikkben, a melyről pedig munkatársaink már cikkeznek is. Hallottuk, hogy a Szemle Debreczenben is jár; ha csak lehet minél előbb megkerítjük s megfelelünk rá. A mi késik, nem mulik. Csak kérjük addig egy kis türelmet.

— A miniszterelnök jubileuma. A mult hó 29-én tartotta nagy ünnepélyek mellett Tisza Kálmán miniszterelnök 10 éves jubileumát. A fővárosi tanítók egyrésze küldöttségileg üdvözölték a jubiláló miniszterelnököt. Mi is óhajtuk, hogy a miniszterelnök sokáig éljen, s szívből kívánjuk, hogy vajha ezután a hazai tanügyre is több gondot fordítana, mert a mi az állami kiadásokból a tanügyre jut, az alig több az alamizsnánál. Ha a hadügyi célokra 119 millió felül 2474 frt jut, 5 és 1/4 milliónál több juthatna a tanügyre!

— A közoktatásügy tárczája képviselőház pénzügyi bizottsága előtt. E hét elején megkezdte a pénzügyi bizottság a közoktatásügyi költségvetés tárgyalását. Az egész tárgyalás minden magasabb lendület nélkül folyt le. A népoktatásügyre csak annyit tudtak mondani, hogy az mindig többbe kerül pár ezer forinttal, mint a mennyit az országgyűlés arra megzavazott. Közoktatási budgetünk — a vallási budgetet is beleértve — mindössze 6.346.724 frtra van előirányozva. Ebből is megtérül mintegy 536.000 forint a tandíjakban és egyebekben. Az állam tehát alig költ többet összesen 5 és 3/4 milliónál iskoláira és közművelődési intézeteire. Ez annyi, mint a 321 millióra rugó rendes bevétel nem egészen 2%-a. És annyi, mintha egy 2000 frt. évi jövedelemmel bíró polgári család összes iskolai és művelődési kiadá-

dásait évenként 50 frttal akarná fődözni. Ily csekély összeggel sokat csinálni nem lehet. Sőt nem lehet becsületes felügyeletet sem gyakorolni az országban. A budgetet emelni kell vagy pedig föl kell adni azt, a mi minden magyar előtt a legbecsesebb: a nemzet irányu művelődést. Szomorú az a kifejezhetetlen indelantia, a mivel a nemzet képviselői közoktatási-ügyünket kezelik.

— Furcsa állapotok. Egy főv. lapból vesszük át ezt az abrudbányai érdekes hírcskét: „Állami leányiskola ezelőtt négy évvel kapta a közoktatási miniszter ur ő nagyméltóságától. De a tanfelügyelő ur távolléte miatt ez iskola ügye a lehető legrosszabb lábon áll. Pénztára, illetőleg kezelése a legrendetlenebb, iskolaszéki gyűlés szinte két év óta nem tartottat, az iskolaszéki tagokat legkevésbé érdeklí az iskola ügye, arra felé sem néznek már szinte két év óta. A tanítónők? Azok folytonos versengésben vannak egymással, s bizony szégyen, a mi szégyen de ők bizony verekedtek is. Minthogy ezen a tanítónők közti folytonos egyenetlenség — melynek levét a szülők isszák — már szintén az iskola fennállásától datálódik, kéri a tanfelügyelő urat, segítsen rajta, s a hibás tanítónőt a ki mással — mivel ez már a második tanítónőtárs — semmiképen nem tud megférti, tegye el máshova onnan. Az iskola ügye iránt épen nem érdeklődő iskolaszéki tagok helyett pedig bizzon meg olyanokat, kik megfelelnek kötelességeiknek, ha az nem is jár díjazással. Az iskolaszék elnökét pedig barátságosan, emlékeztetni, kell arra, hogy jövőre legyen valóságos feje az iskolaszéknek, mert hogy az ő elnézése miatt áll oly rosszul az iskola ügye, igazolja a közmondás „a hal a fejétől.” stb. Ki hinné, hogy a nap alatt még ilyesmi is megesik?

APRÓ SÁGOK.

I m a k ö z b e n .

— Imádkozzál szépen Erzsike! Mondd utánam. A mi mindennapi kenyerünket add meg minékünk ma . . .

— Mama, mért kérünk csak mára kenyeret? mért nem holnapra is, egy hétre, vagy egy hónapra?

Az anya nem tud mit felelni a kérdésre, de ott van Jóska. a kis Erzsike nem sokkal nagyobb-testvére, — megfelel az rögtön.

— Hát azt se tudod, mért kérünk csak mára kenyeret és nem egy hónapra? Nem tudod, hogy ilyen hosszú idő alatt — me g s z á r a d n a ?!

*

A z i s k o l á b ó l .

— Nos kis fiam, kéri a tanító Süvöltő Marczitól, hát miből késziték a te csizmádat?

— A szarvasmarha bőréből.

— Igen jól van. Hát a husát meg lehet enni ennek az állatnak.

— Ennek az állatnak a husát meg lehet enni.

— No hát mond meg Suba Miska, hogy mint hívják azt az állatot, mely téged ruhával és táplálékkal ellát?

— Édes apámnak!

Szerkesztői üzenet.

I-r L-s urnak A konfirm. irt cikket mellőzöm; most is jelenik egy meg. Ez évre befejeztem ez ügyet. — Az alkalmit várom.

M-sz B-a urnak. Képzelteti, hogy állunk elébe! A jövő hétről nem fog elmaradni a „válasz” semmi s-in alatt sem. — Kérjük az ígért beküldését. Szamolok rá.

Sz-e J-s urnak. A „válasz” N. D. ur cikkére a jövő számra marad. Az intéző bizottság — hol van? Magam is szeretném tudni.

V-e J-f urnak. A legnagyobb készséggel figom közölni, ámbár nézeteink nem egyeznek. Az igazság majd csak kiderül vagy egy, vagy más oldalról.

K-s G-r urnak Ime itt van ez is.

K-y I-f urnak. ???

Felelős szerkesztő: **Szombathy János.**

Kiadótulajdonos **Kutasi Imre.**